

LJUDSKE OTROŠKE IGRE PRI POUKU

IZKUŠNJE IZ OSNOVNE ŠOLE SELNICA OB DRAVI

VIKTORIJA PUPAHER IN TIJA TINAUER

Ljudsko igro *Slovar slovenskega knjižnega jezika* pojasnjuje kot igro, ki obravnava probleme preprostejših, navadno kmečkih ljudi, a je pri tem mišljena ljudska igra kot gledališka zvrst. Pri ljudskih igrah, mišljenih v tem sestavku, pa gre za igre, ki so se jih igrali ljudje v svoje veselje in zadovoljstvo, za igre, ki potekajo po določenih pravilih, ki imajo preprosto in kmečkemu okolju prilagojeno strukturo ter povezovalno vlogo. Predstavlja pomembno in dragoceno kulturno vrednoto, ki nam odkriva daljne sledove preteklosti, nekdanje mišljenje in čustvovanje naših ljudi ter se povezuje s šegami in navadami.

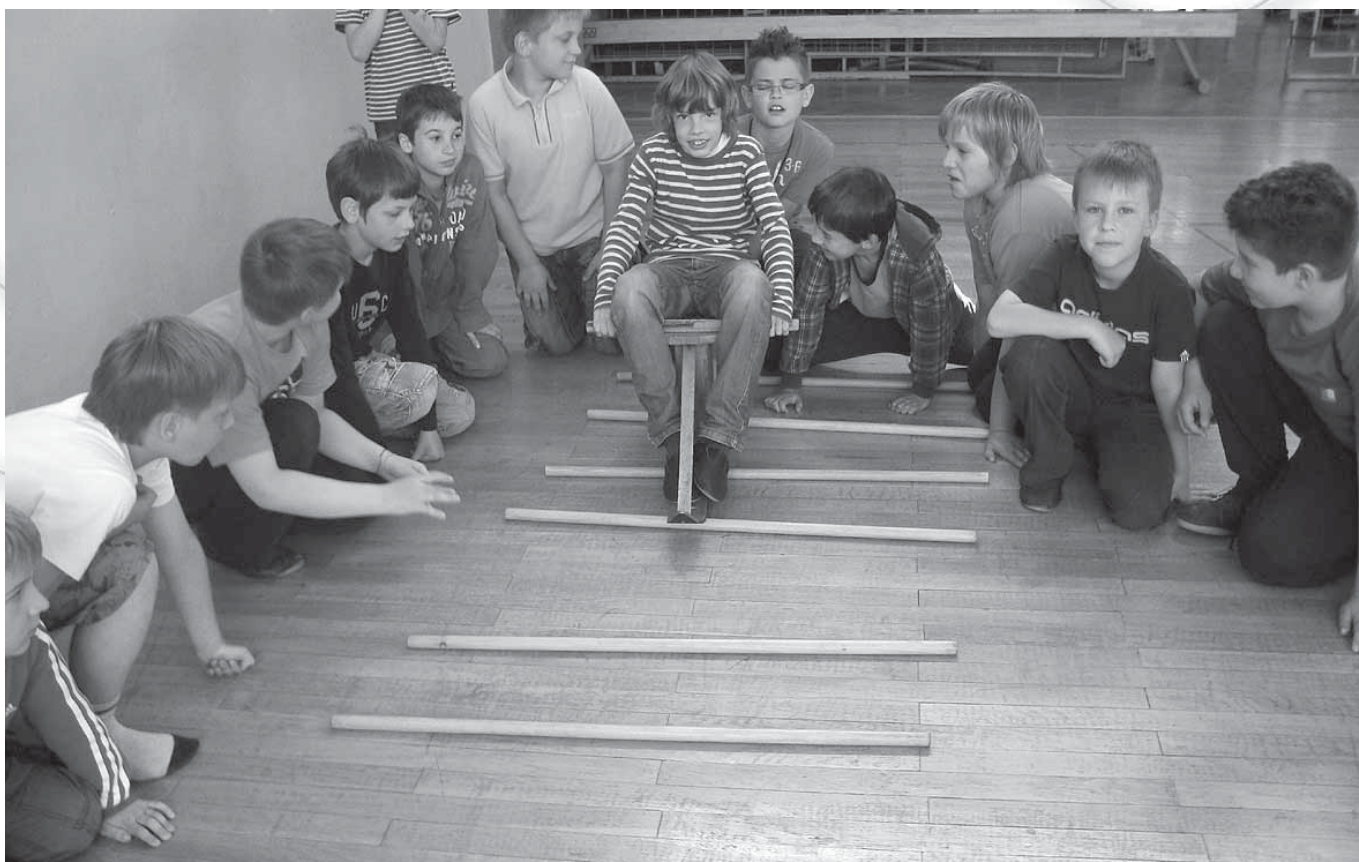
Igra je bistveni del otrokovega življenja, ob njej spoznava samega sebe. Prenaša se iz roda v rod, iz generacije v generacijo in se pri tem spreminja, z njo vred pa tudi igrače. V današnjem času odrasli ugotavljamo in se sprašujemo, katere igrače so za otrokov razvoj dobre in katere ne, včasih pa so bili otroci veseli vsake malenkosti, ki jim je bogatila življenje. Marsikateri kamenček in palico so znali spremeniti v igračo. Ker ni bilo denarja, da bi igrače kupovali, so jih pogosto izdelovali kar doma.

Starejša in mlajša različica pležuha.

Otroške igre oblikujejo mlado osebnost in ji dajejo svoj pečat. Zato smo se v letošnjem šolskem letu v četrtem razredu Osnovne šole Selnica ob Dravi odločili za projekt, ki smo ga naslovili *Stare otroške igre*. Za projekt me je navdušila gospa Nežka Lubej, ki je imela nekajurni seminar o pozabljenih otroških igrah. V okviru seminarja ob *Ringaraja 2010* nam je igre opisala in nas jih tudi naučila. To navdušenje sem prenesla na sodelavko in skupaj sva se lotili projekta. Učni načrti od nas zahtevajo, da otroške igre in otroško plesno izročilo vključujemo v redno izobraževanje. To so v učnem načrtu zapisani cilji, zato imamo za njihovo uresničevanje vrsto možnosti, da na otrokom zanimiv način izročilo predstavimo in ga vključimo v izobraževalni proces.

Najprej smo učencem naročili, da se doma pri starih starših in starejših ljudeh pozanimajo in zapišejo, katere igre so se ti igrali v mladosti. Med pogovorom v šoli smo ugotovili, da skoraj vse igre, ki so se jih igrali v našem okolju pred desetletji, poznamo in se jih igramo še danes. To so igre med dvema ognjema, ravbarji in žandarji, zemljo krast, gnilo jajce, ristanc, trden most. Da bi

Prikaz vožnje s pležuhom.

Izdelovanje but.

našli kaj novega, smo začeli igre iskati po literaturi. Najbolj smo si pomagali s knjigo Marije Vogelnik *Ura je ena, medved še spi* in revijo *Folklornik*. Pregledali smo veliko iger, jih igrali po opisu in se nato odločili za osem iger, se jih dobro naučili in jih prikazali na nastopu, namenjenem staršem in učencem. To so bile igre iz različnih slovenskih pokrajin.

V Selnici ob Dravi in med ljudmi z obronkov Kobanskega v Dravski dolini je bila zelo razširjena »igrača« pležuh. Ta je bila predvsem mlajšim generacijam včasih edino prevozno sredstvo v zimskih mesecih. Uporabljali so ga za zabavo na snegu, z njim so se vozili v dolino v šolo, k maši in podobno. Natančen datum, leto, izdelovalec ali prvi uporabnik niso znani, kajti zapisa v vaških kronikah nismo našli. Po ustnem izročilu je znano le to, da naj bi bil selniški pležuh star več kot dvesto let. In kakšen je bil?

Na podnožje – *dogo*, ki je imela obliko smučke in je bila iz ukrivljene deske neuporabnega sode, so pritrjili dva nosilna stebrička – *čoka*, na njiju še sedež – *zic* in krmilno palico – *rido*. S tem je bil pležuh narejen in pripravljen za spust v dolino. Tako je bilo nekoč. Sčasoma se je pležuh spreminjal. Iznajdljivi posamezniki so ga predvsem v želji po doseganju večjih hitrosti preoblikovali in prilagodili novim zahtevam, kot so lažja vodljivost, trpežnost in lepši videz. Tako je danes precej spremenjen in je videti veliko drugače od tistega izpred 100 in več let. Tudi naši otroci ga poznajo in veliko se jih z njim krajša čas pozimi na snegu.

Glavna igrača deklic je bila punčka, zato smo želeli odkriti, kako so punčke izdelovali nekoč in ali jih lahko izdelamo sami. Izdelali smo takšne, kot so se jih spominjali starejši informatorji. Imenovali so jih *buta*.

Ob igranju z *butami* so deklice pele pesmi. Med drugim tudi naslednjo:

*Aja tutaja,
zibka se maja,
zibka gugačka,
pisana račka.*

*Detece malo
je že zaspalo,
da se ob zori
z nasmehom zbudi.*

Namen našega dela je bil spoznati in predstaviti igre, ki so se jih igrali že naši predniki, igre, za katere imamo marsikdaj občutek, da so že nekaj preživetega, starega, a vendar med nami še vedno živijo in niso izgubile svoje vrednosti.

Verjamem, da bodo naši otroci marsikatero igro prenesli v domače okolje med svoje vrstnike zunaj šole. Zagotovo jih bodo vsaj nekaj ohranili v spominu in se jih v odrasli dobi igrali s svojimi otroki, saj so tako preproste in so nas prav zaradi tega navdušile. Ne smemo dovoliti, da bi starejše igre povsem zamenjale sodobne, ki so tehnično izpopolnjene, a žal predstavljajo tudi grožnjo otrokovemu razvoju.

Učenci so se med spoznavanjem iger zelo zabavali. Tudi po končanem projektu se med odmori in v času podaljšanega bivanja še vedno radi igrajo. Zelo zanimiva je bila tudi predstavitev učencem od prvega do petega razreda. Učenci so se vključili tako, da so pomagali peti preprosta besedila, kot so *Gradačka pa ni doma*, *Mi pa bruske krademo* ali *Ura je ena, medved še spi*, *V šterncu glejte*. S tem so pokazali, kako so uživali, in tudi mi smo bili zadovoljni.

Dajmo otrokom možnost, da bodo prek igre zgradili temelje za svoje nadaljnje življenje in se razvili v močne, trdne, pogumne, odločne, ljubeče, čuteče, inovativne in socialne osebnosti.

Fant z buto.